TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 16 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra žemės ūkio politika – Bitininkystės sektorius – Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013 – Deleguotasis reglamentas (ES) 2015/1366 – Pagalbos paraiška – Sąlygos – Minimalus bičių šeimų skaičius – Nustatymas atgaline data – Teisinio saugumo principas – Teisėtų lūkesčių apsaugos principas“

Byloje C-490/18

dėl *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinis ir darbo teismas, Vengrija) 2018 m. liepos 17 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. liepos 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

SD

prieš

Agrárminiszter

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas D. Šváby, teisėjai K. Jürimäe ir N. Piçarra (pranešėjas),

generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir A. Pokoraczki,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Kanellopoulos, A. Vasilopoulou ir E.-E. Krompa,

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Havas ir B. Hofstötter,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2015 m. gegužės 11 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/1366, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013 nuostatos dėl pagalbos bitininkystės sektoriuje (OL L 211, 2015, p. 3, toliau – Reglamentas 2015/1366), 2 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant SD ir *Agrárminiszter* (žemės ūkio ministras, Vengrija) ginčą dėl ministro sprendimo atmesti prašymą suteikti pagalbą įsigyjant bitėms perkelti skirtą naują įrangą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013

3 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EEB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013, p. 671), 55 straipsnio „Nacionalinės programos ir finansavimas“1 dalyje nustatyta:

„Siekdamos pagerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas, valstybės narės gali parengti trejų metų bitininkystės sektoriui skirtas nacionalines programas (toliau – bitininkystės programos). <…>“

4 Šio reglamento 56 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad Komisijai pagal šio reglamento 227 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, susijusius su „pagrindu, pagal kurį kiekvienai programoje dalyvaujančiai valstybei narei, remiantis, *inter alia*, bendru Sąjungos bičių avilių skaičiumi, skiriama Sąjungos finansinė parama.“

5 Minėto reglamento 57 straipsnio pirmos pastraipos c punkte nustatyta, kad Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais patvirtinamos būtinos priemonės, susijusios su „valstybių narių pateiktų bitininkystės programų tvirtinimu, įskaitant Sąjungos finansinės paramos paskirstymą kiekvienai dalyvaujančiai valstybei narei ir didžiaus[ią] valstybių narių teikiamo finansavimo lyg[į].“

Reglamentas 2015/1366

6 Reglamento 2015/1366 2–4 ir 11 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(2) Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 55 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės gali parengti trejų metų trukmės bitininkystės sektoriui skirtas nacionalines programas <…> Reikėtų nustatyti Sąjungos finansinio įnašo skyrimo dalyvaujančioms valstybėms narėms pagrindą;

(3) kiekvienos dalyvaujančios valstybės narės avilių skaičius parodo valstybės narės bitininkystės sektoriaus dydį. Kiekvienai dalyvaujančiai valstybei narei tenkanti bendro Sąjungos avilių skaičiaus dalis yra įprastas pagrindas, kuriuo remiantis reikia skirti Sąjungos įnašą bitininkystės programoms;

(4) siekiant užtikrinti patikimą Sąjungos lėšų paskirstymą, dalyvaujančios valstybės narės turėtų taikyti patikimą savo teritorijoje esančių avilių skaičiaus nustatymo metodą;

<…>

(11) būtina nustatyti pereinamojo laikotarpio priemones, taikomas skiriant Sąjungos įnašą 2017–2019 m. bitininkystės programoms. Siekiant užtikrinti 2014–2016 m. bitininkystės programų įgyvendinimo tęstinumą ir suteikti pakankamai laiko visoms valstybėms narėms nustatyti patikimą avilių, paruoštų praleisti žiemą, skaičiaus apskaičiavimo rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. metodą, Sąjungos lėšos 2017–2019 m. bitininkystės programoms turėtų būti skiriamos remiantis avilių skaičiumi, kurį valstybės narės 2013 m. nurodė atitinkamose savo 2014–2016 m. bitininkystės programose.“

7 Reglamento 2015/1366 1 straipsnyje „Aviliai“ nustatyta:

„Šiame reglamente avilys – tai konstrukcija, skirta bičių šeimai, kuri neša medų, teikia kitus bitininkystės produktus arba veislinę medžiagą, laikyti, ir visi elementai, būtini bičių šeimai išlikti.“

8 Minėto reglamento 2 straipsnyje „Avilių skaičiaus nustatymo metodas“ nustatyta:

„Teikdamos Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 55 straipsnyje nurodytas nacionalines bitininkystės sektoriaus programas (toliau – bitininkystės programos) valstybės narės taiko patikimą metodą, kad kiekvienų metų rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. nustatytų savo teritorijoje žiemą praleisti paruoštų avilių skaičių.“

Vengrijos teisė

9 2017 m. sausio 23 d. *Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2016–2019 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 4/2017. (I. 23.) FM rendelet* (Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro dekretas Nr. 4/2017, kuriuo nustatomos pagalbos, pagal Vengrijos nacionalinę bitininkystės sektoriaus programą teikiamos bendrai iš centrinio biudžeto ir Europos žemės ūkio garantijų fondo 2016–2019 m. įgyvendinimo laikotarpiams, naudojimo taisyklės (*Magyar Közlöny* 2017/8.) 4 straipsnyje nustatyta:

„<…>

10. Kiek tai susiję su 2 straipsnio 2 dalies a, ae, b, ba, bb, c ir cb punktuose numatytomis priemonėmis ir priemone, nurodyta c ir ca punktuose, kai prašoma pagalbos radijo dažnio atpažinimo įrangai įsigyti, taip pat kiek tai susiję su e punkte nurodyta priemone, kai prašoma pagalbos siekiant padidinti bičių išteklius naudojant veterinariniu ir genetiniu požiūriu tinkamus auginimo įrankius, teisė gauti pagalbą grindžiama bičių šeimų skaičiumi:

a) kuris nustatytas per rudenį vykdomą veterinarinį bičių patikrinimą atitinkamu įgyvendinimo laikotarpiu,

b) apie kurį pranešta pagal *a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X 18.) FVM rendelet* (2007 m. spalio 18 d. Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministerijos dekretas 119/2007 dėl nacionalinio veisimo vietų ir įstaigų ir įvairių su jais susijusių duomenų registro) ir kuris įregistruotas Ūkių informacinėje sistemoje (TIR), numatytoje Dekrete Nr. 119/2007 FVM, atsižvelgiant į pranešimą, pateiktą kompetentingai teritorinei valstybės administracinei tarnybai per trisdešimt dienų, skaičiuojamų nuo šio dekreto įsigaliojimo dėl pirmojo įgyvendinimo laikotarpio, iki 2017 m. lapkričio 15 d. – dėl antrojo įgyvendinimo laikotarpio ir iki 2018 m. lapkričio 15 d. – dėl trečiojo įgyvendinimo laikotarpio;

c) kurį pareiškėjas turi mokėjimo prašymo pateikimo dieną.“

10 Dekreto Nr. 4/2017 22 straipsnyje numatyta:

„<…>

„3. Pagalba teikiama bet kuriam gamintojui, kuris yra faktinis *Országos Magyar Méhészeti Egyesület* [(Vengrijos nacionalinė bitininkų sąjunga, OMME)] narys, atsižvelgiant į 4 straipsnio 10 dalyje nustatytą bičių šeimų skaičių.

<…>

5. Tam, kad būtų suteikta pagalba, pareiškėjas turi turėti: mažiausiai šešiasdešimt bičių šeimų, kai prašoma pagalbos, susijusios su 4 dalies a, b ir e punktuose nurodyta įranga, mažiausiai trisdešimt bičių šeimų, kai prašoma pagalbos, susijusios su 4 dalies h punkte nurodyta įranga, ir mažiausiai šimtą bičių šeimų, kai prašoma pagalbos, susijusios su 4 dalies c, d, f ir g punktuose nurodyta įranga.“

11 Į 2014–2016 m. Vengrijos bitininkystės programą buvo įtraukta sezoninio avilių perkėlimo į naujas vietas pagalba, numatyta *a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2013–2016 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 118/2013. (XII. 16.) VM rendelet* (2013 m. gruodžio 16 d. Kaimo plėtros ministro dekretas Nr. 118/2013, kuriuo nustatomos pagalbos, pagal Vengrijos nacionalinę bitininkystės sektoriaus programą teikiamos bendrai iš centrinio biudžeto ir Europos žemės ūkio garantijų fondo 2013–2016 m. įgyvendinimo laikotarpiams, naudojimo taisyklės). Ši pagalba buvo teikiama su sąlyga, kad bitininkas turi bent 30 bičių šeimų, registruotų TIR. Ši programa baigta taikyti 2016 m. rugpjūčio 31 d.

12 2017 m. sausio 24 d. įsigaliojusiame Dekrete Nr. 4/2017, skirtame 2017–2019 m. laikotarpiui, numatyta, kad ši pagalba suteikiama, jei bitininkas turi bent 60 bičių šeimų, užregistruotų TIR. Kadangi šio dekreto įsigaliojimo dieną TIR užregistruotų bičių šeimų skaičius buvo toks, koks pateiktas atliekant 2016 m. tyrimą, buvo numatyta, kad bitininkai gali atgaline data pakeisti šiuos duomenis per 30 dienų nuo šio dekreto įsigaliojimo datos.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13 2017 m. kovo 13 d. SD pateikė *Magyar Államkincstár* (Vengrijos valstybės iždas, toliau – Valstybės iždas) pirmininko pavaduotojui, atsakingam už pagalbą žemės ūkiui ir kaimo plėtrai, paraišką dėl pagalbos suteikimo įsigyjant naują įrangą, reikalingą bitėms perkelti. Šiuo tikslu jis nurodė, kad turi 62 bičių šeimas.

14 2017 m. gegužės 5 d. sprendimu valstybės iždas atmetė šią paraišką dėl konkrečios pagalbos suteikimo, motyvuodamas tuo, kad SD neatitiko reikalavimo dėl minimalaus bičių šeimų skaičiaus, užregistruoto TIR. Iš tiesų buvo užregistruotos tik 36 bičių šeimos, nors pagal Dekretą Nr. 4/2017, įsigaliojusį 2017 m. sausio 24 d., tokia pagalba buvo teikiama tik tuo atveju, jeigu TIR užregistruota ne mažiau kaip 60 bičių šeimų.

15 SD pateikė skundą Žemės ūkio ministrui; ši 2017 m. rugpjūčio 21 d. sprendimu patvirtino valstybės iždo sprendimą atmesti prašymą.

16 SD šį Žemės ūkio ministro sprendimą apskundė *Budapest Környéki Közigazgatįsi és Munkaügyi Bírósįg* (Budapešto administracinis ir darbo teismas, Vengrija).

17 Šiam teismui kyla abejonių dėl to, ar „<…> Dekreto Nr. 4/2017 nuostata, kurioje nustatomas du kartus didesnis bičių šeimų skaičius, kurį reikia turėti norint gauti paramą, nesuteikus pakankamai laiko tam pasiruošti, atitinka Sąjungos teisę.“

18 Šiomis aplinkybėmis *Budapest Környéki Közigazgatįsi és Munkaügyi Bírósįg* (Budapešto administracinis ir darbo teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento [2015/1366] 2 straipsnyje nurodytas patikimas metodas, kuriuo vadovaujantis kiekvienų metų rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. nustatomas bičių avilių skaičius, turi būti suprantamas taip, kad būtent pagalbos prašantis asmuo turi pranešti bičių šeimų skaičių, ir, jei atsakymas būtų teigiamas, ar toks metodas yra patikimas?

2. Jei pagal Reglamento [2015/1366] 2 straipsnį, atsižvelgiant į biologines bičių savybes, kiekvienų metų rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. turi būti nustatomas bičių avilių skaičius, kuriuo remiantis skiriama pagalba bitininkystės sektoriuje, ar šią nuostatą galima aiškinti taip, kad valstybės narės gali nukrypti nuo šios taisyklės?“

3. Jei atsakymas būtų teigiamas, ar nacionalinės teisės aktuose gali būti numatyta, kad reikalaujamas bičių šeimų skaičius atgaline data nustatomas sausio mėn.?

4. Ar aplinkybė, kad lėšos 2017–2019 m. bitininkystės programoms turi būti skiriamos remiantis bičių avilių skaičiumi, kurį valstybės narės 2013 m. nurodė savo 2014–2016 m. programose, gali būti aiškinama taip, kad po 2016 m. gruodžio 31 d. pasibaigusio laikotarpio, kuriuo remiamasi skirstant atitinkamą 2017 m. pagalbą, bičių avilių skaičius, kurį reikia turėti norint gauti pagalbą, gali būti nustatomas kitaip?

5. Ar Reglamentą [2015/1366] galima aiškinti taip, kad pagal jį leidžiama priimti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias *de minimis* pagalba skiriama, jeigu tenkinamas reikalavimas, kuris neatitinka šio reglamento? Ar Europos Sąjungos teikiama pagalba iš tikrųjų turi palengvinti vertimąsi bitininkystės veikla?“

Dėl priimtinumo

19 Savo rašytinėse pastabose Vengrijos vyriausybė ir Komisija tvirtina, kad Reglamento 2015/1366 2 straipsnis, kurį prašo išaiškinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra susijęs tik su pagrindu, į kurį atsižvelgdama Sąjunga skiria finansinę paramą valstybėms narėms, ir kad dėl to šis straipsnis nėra svarbus nustatant sąlygas, kurias turi atitikti nacionaliniu lygmeniu kiekvienas bitininkas tam, kad gautų individualią pagalbą.

20 Šiuo klausimu primintina, kad Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *AY (Mandat d'arrêt – Témoin)*, C-268/17, EU:C:2018:602, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

21 Tuo remiantis darytina išvada, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytus teisinius pagrindus ir faktines aplinkybes, kurių Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *AY (Mandat d'arrêt – Témoin)*, C-268/17, EU:C:2018:602, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

22 Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, Teisingumo Teismas nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą. Teisingumo Teismas, jei reikia, gali performuluoti jam pateiktus klausimus ir tokiomis aplinkybėmis pateikti nacionaliniams teismams Sąjungos teisės išaiškinimą, būtiną tam, kad jie priimtų sprendimus nagrinėjamose bylose (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *González Castro*, C-41/17, EU:C:2018:736, 54 punktą).

23 Šiuo atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinė byla susijusi su valstybės iždo sprendimo galiojimu, kurį patvirtino žemės ūkio ministras, kuris SD prašymą dėl pagalbos atmetė motyvuodamas tuo, kad šis neatitiko šios pagalbos suteikimo sąlygų, t. y. 60 bičių avilių skaičiaus, kurio reikalaujama pagal 2017–2019 m. nacionalinę bitininkystės programą, priimtą Dekretu Nr. 4/2017.

24 Būtent tokiomis aplinkybėmis pirmuoju, antruoju, ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo išaiškinti Reglamentą 2015/1366 tam, kad būtų galima įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos pagalbos suteikimo sąlygos, įtvirtintos Dekrete Nr. 4/2017, atitinka Reglamentą 2015/1366, ypač jo 2 straipsnį.

25 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad siekiant pagerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas Sąjungoje, Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės gali parengti trejų metų bitininkystės sektoriui skirtas nacionalines programas ir kad šioms programoms gali būti skiriamas Sąjungos įnašas, jeigu tenkinamos šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytos sąlygos.

26 Be to, svarbu konstatuoti, antra, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas šio reglamento 56 straipsnio 1 dalies b punkte siekė suteikti Komisijai teisę priimti deleguotuosius aktus, susijusius su pagrindu, pagal kurį kiekvienai programoje dalyvaujančiai valstybei narei, remiantis, *inter alia*, bendru Sąjungos bičių avilių skaičiumi, skiriama Sąjungos finansinė parama.

27 Šiomis aplinkybėmis Reglamente 2015/1366, kurio teisinis pagrindas yra Reglamento Nr. 1308/2013 56 straipsnio 1 dalis, įtvirtinti kriterijai, susiję su Sąjungos finansiniu įnašu į valstybių narių bitininkystės programas, rengiamas kas trejus metus.

28 Reglamento 2015/1366 4 straipsnyje nustatyta, kad Sąjungos įnašas į bitininkystės programas skiriamas jas įgyvendinančioms valstybėms narėms, proporcingai atsižvelgiant į bendrą vidutinį avilių skaičių, apie kurį tos valstybės narės pranešė, o šio reglamento 2 straipsnis, kurį reikia aiškinti atsižvelgiant į jo 2–4 konstatuojamąsias dalis, įpareigoja valstybes nares taikyti patikimą metodą, kad kiekvienų metų rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. nustatytų savo teritorijoje esančių avilių skaičių, ir tai yra esminis kriterijus skirstant Sąjungos pagalbą valstybėms narėms, kai siekiama finansuoti nacionalines bitininkystės programas.

29 Taigi minėtame 2 straipsnyje tik organizuojamas Sąjungos įnašo paskirstymas finansuojant šias nacionalines programas ir jame nenumatytos pagalbos bitininkams suteikimo pagal šias programas sąlygos.

30 Pagrindinė byla būtent susijusi su viena iš šių sąlygų, kurią pagal Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalį turi kompetenciją nustatyti valstybės narės. Kai šios naudojasi šia kompetencija, pagal šią nuostatą neprivalo paskirstyti atitinkamos pagalbos atsižvelgdamos į konkretų kriterijų, kaip antai avilių skaičių, nei tuo atveju, jeigu jos taiko šį kriterijų, atsižvelgti kaip į referencinį rugsėjo 1 d.–gruodžio 31 d. laikotarpį.

31 Tuo remiantis darytina išvada, kad pirmuoju, antruoju, ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos uždavė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, prašomas Reglamento 2015/1366 2 straipsnio išaiškinimas nėra svarbus siekiant priimti sprendimą pagrindinėje byloje.

32 Tačiau savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, atsižvelgiant į Sąjungos teisę, nacionalinės teisės akte, kuriame bičių šeimų skaičius buvo nustatytas kaip pagalbos teikimo kriterijus pagal bitininkystės programą, gali būti numatyta „nuostata, kuri atgaline data sausio mėnesį nustato reikalaujamą turėti šeimų skaičių“, kaip šios pagalbos suteikimo sąlyga. Kadangi, kaip pažymi Vengrijos vyriausybė ir Komisija, šis klausimas susijęs su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais, kurie Sąjungos teisės sistemoje įtvirtinti kaip bendrieji teisės principai, šiuos principus reikia aiškinti siekiant atsakyti į šį klausimą.

Dėl esmės

33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduotą trečiąjį klausimą reikia suprasti taip, kad juo iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo, taikant Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalį, naujam trejų metų laikotarpiui patvirtinama bitininkystės sektoriaus programa ir kuriame, pirma, numatytos kitokios nei ankstesnėse programose pagalbos suteikimo sąlygos ir, antra, bitininkams suteikiama galimybė šią pagalbą gauti nuo ankstesnės nei šio teisės akto įsigaliojimo datos, jei jie atitinka šiame akte nustatytas naujas sąlygas.

34 Šiuo klausimu reikia priminti, kad valstybių narių didelė diskrecija, kurią jos turi pagal Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalį rengdamos trimetes nacionalines programas tam, kad būtų pagerintos bendros bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygos, taip pat nustatydamos ir keisdamos pagalbos šiuo tikslu suteikimo šio sektoriaus ūkio subjektams sąlygas, turi nepažeisti reikalavimų, kylančių pagal Sąjungos teisės sistemoje pripažintus bendruosius principus (šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 15 d. Sprendimo *Gerekens ir Procola*, C-459/02, EU:C:2004:454, 21 punktą), prie kurių, kaip matyti iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, priskiriami teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai (šiuo klausimu žr. 1996 m. vasario 15 d. Sprendimo *Duff ir kt.*, C-63/93, EU:C:1996:51, 20 punktą; 2000 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Rombi ir Arkopharma*, C-107/97, EU:C:2000:253, 65 punktą; 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, 47 punktą ir 2015 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, 30 punktą).

35 Kaip matyti iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, teisinio saugumo principu siekiama užtikrinti situacijų ir teisinių santykių numatomumą (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

36 Kalbant apie teisėtų lūkesčių apsaugos principą, pažymėtina, kad iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, jog galimybę remtis šiuo principu turi bet kuris ūkio subjektas, kuriam nacionalinė institucija suteikė pagrįstų lūkesčių. Vis dėlto, kai atsargus ir pakankamai informuotas ūkio subjektas pats gali numatyti, kad bus priimta priemonė, galinti paveikti jo interesus, jis negali remtis šiuo principu priėmus tą priemonę. Be to, ūkio subjektai negali pagrįstai tikėtis, kad išliks esama padėtis, ji gali pasikeisti nacionalinėms institucijoms įgyvendinant savo diskreciją (žr., be kita ko, 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 53 punktą ir 2015 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Veloserviss*, C-427/14, EU:C:2015:803, 39 punktą).

37 Šie principai turi būti ypač griežtai taikomi finansinių pasekmių galinčiam turėti reglamentavimui, kad suinteresuotieji asmenys galėtų tiksliai žinoti atitinkamuose teisės aktuose jiems nustatytus įpareigojimus (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Sudholz*, C-17/01, EU:C:2004:242, 34 punktą ir 2008 m. kovo 13 d. Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.*, C-383/06–C-385/06, EU:C:2008:165, 52 punktą).

38 Tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar nacionalinės teisės aktai atitinka pagrindinius Sąjungos teisės sistemos principus. Teisingumo Teismas, spręsdamas dėl pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą, turi tik jurisdikciją pateikti šiam teismui visapusišką Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris leistų jam įvertinti šią atitiktį (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

39 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad, pirma, pagal naują 2017–2019 m. bitininkystės programą, patvirtintą Dekretu Nr. 4/2017, atitinkamos pagalbos suteikimo sąlygose nurodytas didesnis bičių šeimų skaičius, kurį reikia turėti norint gauti šią pagalbą, ir, antra, ankstesnė programa šiame sektoriuje buvo baigta taikyti 2016 m. rugpjūčio 31 d.

40 Taigi, siekiant pagal teisinio saugumo principą įvertinti tiek tai, ar buvo galima numatyti, kad atitinkamos pagalbos suteikimo naujam laikotarpiui sąlygos skirsis nuo ankstesnėse programose numatytų sąlygų, tiek tai, kad šios sąlygos nuo ankstesnės programos pabaigos datos bus taikomos bitininkams, kurie tuo momentu tenkino nustatytas naujas sąlygas, reikia priminti, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 34 punkte, kad pagal Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms suteikta didelė diskrecija rengti trimetes bitininkystės programas „siekiant pagerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas“.

41 Tuo remiantis, darytina išvada, kad valstybės narės iš principo gali naujam laikotarpiui nustatyti minėtos pagalbos suteikimo sąlygas, kurios skiriasi nuo numatytų ankstesnėse programose, būtent, kiek tai susiję su reikalaujamu turėti bičių šeimų skaičiumi, ir nustatyti datą, nuo kurios bitininkai gali gauti naujojoje bitininkystės programoje numatytą pagalbą, jei jie tenkina joje numatytas sąlygas.

42 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad atitinkamos pagalbos suteikimo naujam laikotarpiui sąlygų, kurios skiriasi nuo numatytų ankstesnėse programose, nustatymas „siekiant pagerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas“, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalyje, negali būti laikomas įvykiu, kurio šios pagalbos prašytojai negali numatyti.

43 Dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo reikia pažymėti, kad atitinkami bitininkai negalėjo pagrįstai tikėtis, kad sąlygos, kurias reikėjo atitikti siekiant gauti pagalbą pagal ankstesnes bitininkystės programas, liks nepakeistos ir naujam laikotarpiui priimtoje programoje.

44 Taigi bitininkai, kurie neatitiko šių naujų sąlygų, negalėjo pagrįstai tikėtis, kad galės toliau gauti pagalbą pagal nebegaliojančią nacionalinę programą.

45 Galiausiai, atsižvelgiant į tai, kad šios naujos sąlygos leidžia jas tenkinantiems bitininkams gauti atitinkamą pagalbą nuo ankstesnės datos, nei įsigaliojo šias sąlygas nustatanti programa, jos gali būti laikomos leidžiančiomis pasiekti Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą tikslą – „pagerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas“.

46 Šiomis aplinkybėmis į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks reikiamus patikrinimus, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame, taikant Reglamento Nr. 1308/2013 55 straipsnio 1 dalį, naujam trejų metų laikotarpiui nustatyta bitininkystės sektoriaus programa ir kuris, pirma,

nustato skirtingas pagalbos šiame sektoriuje skyrimo sąlygas, nei buvo numatytos ankstesnėse programose, ir, antra, sudaro galimybę bitininkams gauti šią pagalbą nuo ankstesnės datos, nei įsigaliojo šis teisės aktas, jei jie tenkina jame numatytas naujas sąlygas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

Su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks reikiamus patikrinimus, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame, taikant 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, 55 straipsnio 1 dalį, naujam trejų metų laikotarpiui nustatyta bitininkystės sektoriaus programa ir kuris, pirma, nustato skirtingas pagalbos šiame sektoriuje skyrimo sąlygas, nei buvo numatytos ankstesnėse programose, ir, antra, sudaro galimybę bitininkams gauti šią pagalbą nuo ankstesnės datos, nei įsigaliojo šis teisės aktas, jei jie tenkina jame numatytas naujas sąlygas.

Parašai.